

Materiál na rokovanie
HSR SR 13.10.2021

bod 1

STANOVISKO

k návrhu rozpočtu verejnej správy na roky 2022 až 2024

1. Všeobecne k materiálu

Predložený Návrh rozpočtu verejnej správy na roky 2022 až 2024 (ďalej aj „RVS“) vychádza z aktualizovanej makroekonomickej a daňovej prognózy zo septembra 2021. Rozpočet verejnej správy sa zostavuje za štátny rozpočet a rozpočty ostatných subjektov verejnej správy na obdobie troch rokov, tzn. na roky 2022, 2023 a 2024.

Rozpočtový cieľ, ktorým bude deficit, je na rok 2022 stanovený na úrovni 4,94 % HDP. V ďalšom roku je plánovaným cieľom pokles deficitu pod 3 %, aj keď návrh rozpočtu verejnej správy pre rok 2023 plánuje deficit na úrovni 3,39 %. Pre rok 2024 je rozpočtovým cieľom vyrovnaný rozpočet, pričom pre rok 2024 je v návrhu rozpočtu naplánovaný deficit 3,26 %. Hrubý dlh verejnej správy v roku 2020 dosiahol 59,7 %, čo bola historicky najvyššia hodnota. V roku 2021 sa predpokladá, že hrubý dlh presiahne hranicu 60 % HDP a dosiahne 61,5 % HDP. Vysoký rast zadlženia bol spôsobený najmä pandemiou COVID-19, ktorá spôsobila nárast výdavkov, pokles príjmov a zároveň v roku 2020 aj pokles HDP SR. V roku 2022 by mal hrubý dlh ostať na úrovni roku 2021 a v ďalších rokoch by mal klesnúť pod hranicu 60 % HDP.

Celkové príjmy štátneho rozpočtu na rok 2022 sa rozpočtujú sumou 19 974 241 885 €, čo predstavuje medziročný nárast oproti štátneho rozpočtu na rok 2021 o 4 168 088 740 €. Celkové výdavky štátneho rozpočtu na rok 2022 sa určujú sumou 25 447 760 137 €, čo predstavuje medziročný nárast oproti pôvodnému štátnemu rozpočtu na rok 2021 o 1 583 141 852 € a pokles oproti upravenému rozpočtu z júna 2021 o 2 156 047 382 €. Schodok štátneho rozpočtu na rok 2022 sa určuje sumou 5 473 518 252 €, čo predstavuje zníženie schodku oproti štátnemu rozpočtu na rok 2021 o 2 584 946 888 € a oproti upravenému rozpočtu z júna 2021 zníženie o 6 324 136 122 €.

Na rok 2022 sa predpokladá rast ekonomiky na úrovni 4,2 % a pozitívne by sa mala vyvíjať aj zamestnanosť. V roku 2022 sa prognózuje jej rast o 0,6 %. Miera nezamestnanosti by mala klesnúť na 6,7 %. Priemerná nominálna mesačná mzda v národnom hospodárstve v roku 2022 bude rásť o 5,5 %. Veľkým problémom pre hospodárstvo môže byť rast inflácie, ktorej rast v roku 2022 môže dosiahnuť viac ako 4 %, čo bude súvisieť s rastom regulovaných cien energie. So spomalením rastu inflácie pod 2 % sa počíta až v roku 2024.

V roku 2022 sa stále počíta s dosahmi pandémie COVID-19 na ekonomiku, preto sa na výdavkovej strane rozpočtuje rezerva v sume 717 mil. € na predpokladané výdavky súvisiace s jej 3. vlnou.

Návrh rozpočtu verejnej správy na roky 2022 až 2024 zohľadňuje aj alokáciu prostriedkov Plánu obnovy a odolnosti v celkovom objeme 4,59 mld. €. V každom rozpočtovanom roku budú k dispozícii prostriedky v sume vyššej ako 1,3 mld. €.

2. Stanovisko KOZ SR

Všeobecne k Návrhu rozpočtu verejnej správy na roky 2022 až 2024

Vzhľadom na krátkosť poskytnutého času na vyhodnotenie tak rozsiahleho materiálu, akým je Návrh rozpočtu verejnej správy na roky 2022 – 2024, **KOZ SR v písomnom stanovisku prezentuje najmä prierezové pripomienky k návrhu RVS ako celku a vyhradzuje si právo predložiť prípadné ďalšie pripomienky na mimoriadnom rokovaní Hospodárskej a sociálnej rady SR** dňa 13. 10. 2021.

Vzhľadom na minuloročné skutočnosti, KOZ SR oceňuje, že bol dodržaný zákon č. 103/2007 Z. z. o trojstranných konzultáciách na celoštátnej úrovni a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o tripartite) a návrh RVS bude prerokovaný na Hospodárskej a sociálnej rade SR. Napriek tomu, KOZ SR neustále upozorňuje, že **návrh RVS je doručovaný sociálnym partnerom v časovej tiesni, čo znemožňuje reálne, podrobné a odborné posúdenie prezentovaných skutočností**. Uvedené oslabuje hlavný cieľ, ktorým je prerokovanie RVS na Hospodárskej a sociálnej rade SR a konzultácia pripomienok sociálnych partnerov s cieľom dosiahnuť na nich dohodu. Pre krátkosť času sa RVS síce prerokuje na Hospodárskej a sociálnej rade SR, ale bez reálneho zohľadnenia pripomienok sociálnych partnerov.

Rozpočtové ciele sú naďalej cielené na vyrovnaný deficit v roku 2024, keďže prognóza hrubého verejného dlhu predpokladá, že dosiahne takú výšku dlhu, pri ktorej by mali byť v zmysle ústavného zákona č. 493/2011 Z. z. o rozpočtovej zodpovednosti automaticky spustené opatrenia na jeho zníženie. Cieľ udržať hrubý dlh mimo sankčných pasiem významne oddialila pandémia COVID-19. Navrhovaný cieľový deficit roku 2021 na úrovni 7,41 % HDP nebude dosiahnutý a dosiahne pravdepodobne až 7,92 % HDP, čo spolu s deficitom v roku 2020 na úrovni 6,16 % HDP spôsobuje zvýšenie dlhu aj ťažšie znižovanie deficitu v ďalších rozpočtovaných rokoch. Na druhej strane by sme očakávali, že v roku 2022 sa na výške deficitu výraznejšie odrazia odznievajúce dopady pandémie COVID-19. V návrhu rozpočtu by sa mali rozpočtované schodky výraznejšie približovať cieľom pre schodky, a to najmä v roku 2024, kedy sa rozpočtuje nižší schodok oproti roku 2023 len o 0,13 p. b. Relatívne vysoko nastavené rozpočtované schodky RVS by mali byť dosiahnuteľné, preto očakávame, že konečne nedôjde k ich prekračovaniu, tak ako tomu bolo v predchádzajúcich obdobiach.

KOZ SR si uvedomuje zložitú situáciu, v ktorej sa zostavuje návrh RVS, najmä vzhľadom na pretrvávajúcu pandémiu COVID-19. Napriek tomu, a hlavne na základe získaných skúseností z predchádzajúceho roku, očakávame v budúcnosti výrazne lepšie zvládanie pandémie COVID-19 s minimálnymi zásahmi do ekonomiky, najmä prostredníctvom protipandemických opatrení.

Vzhľadom na pretrvávajúcu pandémiu COVID-19, považujeme za neprípustné, aby dochádzalo sanovaniu podnikateľských subjektov (s výraznými dopadmi na štátny rozpočet) a zároveň boli rezervy na zníženie deficitu hľadané v sociálnych opatreniach. Aj preto je vítané, že návrh rozpočtu na roky 2022 až 2024 významne podporuje financovanie sociálnej oblasti.

Celkové príjmy RVS na rok 2022 sa rozpočtujú o 3,361 mld. € vyššie ako očakávaná skutočnosť na rok 2021. Celkové výdavky RVS na rok 2022 sa rozpočtujú o 857 mil. € vyššie ako očakávaná skutočnosť na rok 2021. Oproti rozpočtu 2021 sú rozdiely ešte výraznejšie.

Celkové výdavky RVS na rok 2022 tak rastú výrazne nižším tempom ako celkové príjmy RVS, čo by malo napomôcť k dodržaniu navrhovaného deficitu.

Prognóza daňových príjmov verejnej správy je v porovnaní so schváleným rozpočtom na roky 2021 až 2023 vyššia o 1 až 3 mld. eur. Za zlepšením sú najmä príjmy z dane z príjmov právnických osôb po zapracovaní lepších ako očakávaných príjmov za rok 2020, ktoré zlepšujú výber korporátnej dane na celom horizonte. Od 2021 sa pripája aj DPH na základe silného plnenia počas roka, ktoré reflektuje rast domácej spotreby a rast úspešnosti výberu. Od roku 2022 ďalšie príjmy prináša pokračujúci hospodársky rast dodatočne podporený prostriedkami z EÚ. Nová legislatíva vplyva na prognózu len minimálne.

Ako KOZ SR uviedla aj v predchádzajúcich stanoviskách k rozpočtom verejnej správy, **investície a rast miezd a plátov významnou mierou prispievajú k zvyšovaniu potenciálu rastu ekonomiky.** Daňové príjmy z dane z príjmov fyzických osôb predstavujú z príjmov z dane z príjmov, ziskov a kapitálového majetku viac ako polovicu, pričom daň z príjmov fyzických osôb zo závislej činnosti tvorí cez 97 % dane z príjmov fyzických osôb. Daň z príjmov fyzických osôb zo závislej činnosti sa zasa podpíše pod rast daňových príjmov, o 7 % v hotovostnom princípe a o 8 % v metodike ESA2010. Daň je príjmom obcí, ktoré sa svojim hospodárením podieľajú na znižovaní schodku rozpočtu verejnej správy. Bilancia (rozdiel príjmov a výdavkov) obcí sa na rok 2022 predpokladá na úrovni takmer 251 mil. €. Mzdová úroveň zamestnancov významnou mierou ovplyvňuje napĺňanie rozpočtu verejnej správy cez odvodové a daňové povinnosti, ale aj prostredníctvom spotreby domácností, ktoré v tovaroch a službách platia daň z pridanej hodnoty. Oživenie ekonomiky a domácej spotreby po odznení 2. vlny pandémie, sa v roku 2021 odráža v raste výberu DPH o 7 %, ktorý dosiahne svoj vrchol v roku 2022 rastom až o 9 % a v roku 2023 o 8 %.

Dane z príjmov fyzických osôb často kompenzovali výpadok príjmov daní z príjmov právnických osôb. V roku 2022 sa už predpokladá vyššie tempo rastu príjmov daní z príjmov právnických osôb ako príjmov z daní z príjmov fyzických osôb.

V tejto súvislosti opakujeme potrebu efektívne pokračovať v opatreniach na príjmovej strane, ktoré zlepšia efektivitu výberu daní a obmedzia možnosti daňových únikov a podvodov. KOZ SR je presvedčená, že štátny rozpočet je potrebné naplňať na príjmovej strane najmä sústavným zefektívňovaním výberu existujúcich daní – najmä **dane z príjmov právnických osôb**, ako aj zavedením **dane z luxusu a ďalšie zdaňovanie bánk a regulovaných odvetví, resp. v zavedení dane z prirodzených monopolov, ako aj tzv. ekodane. Zároveň však zdaňovanie nemôže ísť na úkor zamestnancov v jednotlivých odvetviach a na úkor nepriameho obmedzovania kolektívneho vyjednávania.**

Hrubý dlh verejnej správy dosiahol v roku 2020 výšku 59,7 % HDP. Zadlženie Slovenska v minulom roku nepresiahlo maastrichtskú hranicu 60 % HDP, ale dlh dosiahol historicky najvyššiu úroveň a presiahol aj posledné 5. sankčné pásmo dlhovej brzdy. Hlavnými faktormi rastu boli vysoký deficit ovplyvnený najmä COVID-19 (6,1 p. b.) a predzásobenie sa – nárast hotovosti verejnej správy z dôvodu neistoty vývoja pandémie v priebehu roka 2020 (5,2 p. b.). K zvýšeniu dlhu v pomere k HDP prispel aj pokles ekonomiky.

V roku 2021 hrubý dlh vzrastie nad 60 % hranicu a podľa aktuálnych predpokladov dosiahne 61,5 % HDP, rovnako aj v roku 2022. Hlavným dôvodom medziročného rastu zadlženia je vysoký očakávaný deficit verejnej správy na úrovni 8 % HDP. Na rok 2022 sa očakáva zníženie deficitu, čo by malo spolu s oživením ekonomiky pozitívnejšie pôsobiť aj na znižovanie hrubého dlhu v roku 2022. Uvedené potvrdzuje aj návrh RVS, podľa ktorého vplyv deficitu budú kompenzovať reálny rast ekonomiky, zníženie hotovostnej rezervy štátu a tiež vyššia miera inflácie vyplývajúca z rastúceho dopytu a zaostávajúcich dodávateľsko-odberateľských reťazcov.

Na horizonte rozpočtu by mal hrubý dlh SR kulminovať v rokoch 2021 a 2022 a do roku 2024 klesnúť pod 59 % HDP. Priaznivý vývoj ekonomiky podporený zdrojmi z Plánu obnovy bude sprevádzaný vyššou mierou inflácie a postupným rozpúšťaním hotovostnej rezervy.

KOZ SR očakáva, že vzhľadom na to ako je zostavený návrh RVS, nedôjde k ďalším korekciám a prijímaniu opatrení, ktoré by mali negatívne dopady na zamestnancov, alebo sa neprejavia v zhoršovaní sociálnej situácie obyvateľstva.

Nedostatkom predkladaného návrhu RVS na roky 2022 až 2024 je, že pri výdavkoch štátneho rozpočtu **nie sú rozpočtované finančné prostriedky na valorizáciu plátov zamestnancov vo verejnej správe**. V rozpočtovej rezerve na mzdy a poistné sa počíta s rastom plátov ústavných činiteľov, sudcov, prokurátorov a ďalších, ktorých mzda je naviazaná na rast priemernej nominálnej mesačnej mzdy v hospodárstve a s navýšením odmeňovania zamestnancov existujúcich analytických útvarov ministerstiev, ale nie je tam žiadny odkaz na prostriedky vyčlenené pre rast tabuľkových plátov.

Ďalšie otázky vznikajú aj ohľadom vysokých výdavkov na obranu, ktoré dosiahnu v roku 2022 úroveň 1,76 % HDP a v rokoch 2023 a 2024 by mali dokonca dosahovať viac ako 2 mld. €.

K zamestnanosť vo verejnej správe

Návrh RVS konštatuje porovnateľnú zamestnanosť a osobné náklady vo verejnom sektore s ostatnými členskými krajinami EÚ aj to, že verejný sektor starne. Aj vzhľadom na uvedené skutočnosti, KOZ SR opakovane upozorňuje, že je nevyhnutné zastabilizovať štátnu správu a rovnako aj zamestnancov pracujúcich vo verejnom záujme. Verejný sektor musí zatriktívniť zamestnávanie, aby bol schopný prilákať kvalitných zamestnancov a poskytoval profesionálne a odborné služby, keďže v poslednom období nedokáže podmienkami konkurovať súkromnému sektoru.

Vzhľadom na skutočnosti v RVS aj v Revízií výdavkov zamestnanosti a odmeňovania vo verejnej správe, možno konštatovať, že v rámci verejného sektora nie je prezamestnanosť a niektoré profesie sú dokonca nedostatkové. Z uvedeného dôvodu považujeme minuloročný cieľ znižovania výdavkov o 10 % najmä na osobných výdavkoch za nepremyslený a plošné znižovanie zamestnanosti môže spôsobiť aj zhoršenie poskytovania služieb štátu.

Oproti deklarovanému viazaniu 10 % zamestnancov, v roku 2020 narástla zamestnanosť vo verejnom sektore o 4 750 osôb, z toho väčšina v Ústrednej správe. Na rok 2021 bol rozpočtovaný ďalší nárast v zamestnanosti, ktorý sa nenaplnil a došlo k poklesu o 442 osôb oproti rozpočtu 2021. Návrh RVS je na rok 2022 zostavený na predpoklade, že **sektor verejnej správy bude zamestnávať 429 010 osôb**. Medziročne to bude znamenať rast o 1 622 osôb, kde najväčší podiel na raste zamestnanosti bude mať realizácia Plánu obnovy a odolnosti SR. Na základe realizácie opatrení Revízie výdavkov zamestnanosti a odmeňovania vo verejnej správe v roku 2022 nastane pokles najmä v počte miest policajtov, nepedagogických zamestnancov VŠ a nastane aj znižovanie počtu učiteľov VŠ.

Napriek uvedenému 10 % viazaniu zamestnancov, sa v návrhu RVS nepredpokladá zníženie zamestnanosti a deklarovaná úspora sa v ňom neodzrkadlila, čo môže navodzovať dojem, že prišlo len k obmene zamestnancov. Uvedené potvrdzujú navýšenia počtov zamestnancov v jednotlivých kapitolách aj konštatovanie, že napr. v kapitole Ministerstva spravodlivosti SR dochádza k navýšeniu osôb z dôvodu „vrátenia desaťpercentného viazania počtu zamestnancov realizovaného v roku 2021“. Aj vzhľadom na nedávno prijaté zmeny v zákone o štátnej službe, považujeme toto za účelové výmeny, ktoré nezabezpečia profesionálnu štátnu správu nezávislú od politických cyklov.

Pre zamestnancov sektoru verejnej správy sa na rok 2022 **rozpočtujú osobné výdavky v sume 9,9 mld. €, z čoho na mzdy je určených 7,29 mld. €**. Osobné výdavky sektoru verejnej správy medziročne rastú o 272 mil. €, z toho o 45,6 mil. € na realizáciu Plánu obnovy a odolnosti SR. Podiel osobných výdavkov zamestnancov sektora verejnej správy predstavuje 20 % zo súhrnných výdavkov verejnej správy. V roku 2021 bol tento podiel o málo vyšší a dosahoval 20,6 %.

Úroveň osobných výdavkov zamestnancov financovaných zo štátneho rozpočtu v roku 2022 zohľadňuje okrem finančného krytia osobných výdavkov zvýšeného počtu zamestnancov aj ďalšie medziročné viazanie osobných výdavkov policajtov a zamestnancov verejných vysokých škôl vyplývajúce z Revízie výdavkov zamestnanosti a odmeňovania vo verejnej správe v súhrnnej sume 49,6 mil. €, z toho:

- zníženie osobných výdavkov policajtov v sume 22,4 mil. €,
- zníženie osobných výdavkov zamestnancov verejných vysokých škôl v sume 27,2 mil. €.

Priemerný mzdový výdavok pre rok 2022 sa odhaduje na 1 416,35 €, čo je navýšenie o 2,67 % oproti rozpočtu na rok 2021, ale zníženie o 1,32 % oproti očakávanej skutočnosti roku 2021. V ďalších rozpočtovaných rokoch sa predpokladá jeho mierny rast cez 2 %.

Návrh RVS na rok 2022 **neuvažuje s valorizáciou plátov zamestnancov financovaných zo štátneho rozpočtu**. V súlade s príslušnou legislatívou, v nadväznosti na makroekonomickú prognózu Inštitútu finančnej politiky MF SR zo septembra 2021, medziročne vzrastú platy sudcov, prokurátorov a ostatných zamestnancov naviazaných na priemernú nominálnu mesačnú mzdu zamestnanca v hospodárstve SR, resp. na minimálnu mzdu.

KOZ SR veľmi negatívne hodnotí, že v návrhu RVS sa neuvažuje s valorizáciou plátov zamestnancov financovaných zo štátneho rozpočtu.

So zreteľom na súčasný vývoj a prognózy, ktoré predpokladajú oživenie ekonomiky, **KOZ SR žiada rozpočtovať aj rezervu na závery kolektívneho vyjednávania Kolektívnej zmluvy vyššieho stupňa v štátnej službe na rok 2022 a Kolektívnej zmluvy pre zamestnávateľov, ktorí pri odmeňovaní postupujú podľa zákona č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme na rok 2022**. Ďalšími argumentami je prísľub kolektívnych vyjednávačov za zamestnávateľa z minulého roku, že v tomto roku sa kolektívne vyjednávanie ohľadom valorizácie bude začínať na úrovni inflácie. V minulom roku KOZ SR ustúpila zo svojich požiadaviek na valorizáciu, keďže chápala bezprecedentnú situáciu v podobe vypuknutej pandémie COVID-19. KOZ SR ďalej poukazuje na fakt, že veľkým problémom pre hospodárstvo, ale najmä zamestnancov, môže byť rast inflácie, ktorej rast v roku 2022 môže dosiahnuť viac ako 4 %, čo bude súvisieť s rastom regulovaných cien energie. So spomalením rastu inflácie pod 2 % sa počíta až v roku 2024.

KOZ SR navrhuje, na základe prognózovaných ukazovateľov, navýšenie platových taríf na úrovni 13 %, ktoré by zohľadnilo rast minimálnej mzdy, a zároveň kopírovalo rast nominálnych miezd. Na základe prognóz, z ktorých návrh RVS vychádza, sa predpokladá v roku 2021 a 2022 dynamický rast nominálnej mzdy. V roku 2021 by mala rásť o 5,4 % a v roku 2022 o 5,5 %. Ak by prešiel návrh RVS v znení, v ktorom by sa nenavýšili platy zamestnancov verejnej správy, znovu by dynamicky začala rásť diferenciácia plátov v súkromnej sfére a vo verejnom sektore. Ďalším argumentom na rast plátov zamestnancov pracujúcich vo verejnej správe je očakávané vysoké tempo rastu inflácie. V roku 2021 sa očakáva rast cien minimálne o 2,5 % a v roku 2022 sa dokonca tempo rastu cien zvýši až na 4,2 %. V takom prípade to znamená, že zamestnancom verejnej správy sa počas rokov 2021 a 2022 výrazne znížia reálne platy, keďže v roku 2021 sa im platy nevalorizovali a v roku 2022

sa zatiaľ v návrhu RVS neuvažuje o valorizácii. Z toho vyplýva aj naša zásadná pripomienka a návrh, ktorý sa týka valorizácie plátov zamestnancov verejnej správy.

Pozitívny hospodársky vývoj, ktorý sa očakáva, spolu s postupným odznievaním pandémie COVID-19, rast v celkových príjmoch verejného sektora, ktorý je rýchlejší ako rast výdavkov, ale najmä rast cien, vytvárajú dostatočný priestor pre výraznejšiu valorizáciu plátov zamestnancov verejnej a štátnej správy.

Ďalej možno predpokladať, že zvýšená miera nezamestnanosti sa rýchlo vráti na predkrízovú úroveň, čo opätovne spôsobí nedostatok voľných pracovných síl. Boj o zamestnanca preto nebude len v súkromnom sektore, ale aj vo verejnom. Navyše má verejný sektor aj nepriaznivú vekovú štruktúru, čo spôsobí odliv pracovníkov do dôchodku. Verejný sektor musí konkurovať a súťažiť o zamestnanca aj so súkromným sektorom, vytvorením priaznivých pracovných podmienok. Pokiaľ si chce verejný sektor zabezpečiť dostatok kvalifikovaných pracovných síl a poskytovať kvalitné služby občanom, musí zastabilizovať súčasných zamestnancov a motivovať kvalifikovaných pracovníkov k zamestnaniu sa vo verejnom sektore.

KOZ SR predpokladá, že valorizácia o 13 % predstavuje zvýšené náklady verejnej správy o 760 mil. €, pričom až 56 % z objemu navýšenia plátov sa vráti do rozpočtu verejnej správy prostredníctvom daní a odvodov.

KOZ SR opätovne upozorňuje na platové tarify, ktoré sú pod úrovňou minimálnej mzdy. Nulová valorizácia prostredníctvom kolektívnych zmlúv vyššieho stupňa v minulom roku spôsobuje nespravodlivé odmeňovanie vo verejnom sektore. Na jednej strane dochádza k nárastu minimálnej mzdy a k zlepšeniu sociálneho postavenia zamestnancov, na druhej strane však dochádza k nivelizácii platových taríf, ktoré sú v dôsledku ich dlhodobej nemennosti prekrývané minimálnou mzdou. Opakovane sa značná časť vyjednaného zvýšenia taríf stráca v dorovnávaní týchto taríf do minimálnej mzdy. **V základnej stupnici platových taríf zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme budú pri minimálnej mzde 646 € v roku 2022 pod jej úrovňou 1. až 4. platová trieda a v platových tarifách štátnych zamestnancov to bude 1. a 2. platová trieda.**

Vzhľadom na vyššie uvedené, **KOZ SR požaduje rozpočtovať dostatočný objem finančných prostriedkov ako rezervu na valorizáciu z kolektívneho vyjednávania, ale aj na dorovnanie tarifných plátov do platnej minimálnej mzdy.**

2.1. Pripomienky KOZ SR k návrhu rozpočtu vybraných kapítol

Financie – Všeobecná pokladničná správa

V súvislosti s pripomienkami uvedenými k zamestnanosti vo verejnej správe, **KOZ SR zásadne nesúhlasí s tým, aby sa v návrhu RVS nerozpočtovali prostriedky na zvýšenie plátov zamestnancov verejnej správy.** KOZ SR preto navrhuje, aby sa navýšili rezervy štátneho rozpočtu na rok 2022, konkrétne Rezerva na mzdy a poistné na závery kolektívneho vyjednávania a na dorovnanie tarifných plátov do platnej minimálnej mzdy. Navýšenie rezervy by krylo navýšenie plátov, ktorého výška sa dohodne v rámci kolektívneho vyjednávania.

Súčasnú definovanú zohľadnenie rastu plátov len vybraných skupín zamestnancov považujeme v súčasnej situácii a pri nulovej valorizácii prostredníctvom kolektívneho vyjednávania za neprípustnú. Navyše časť definovaných osobných výdavkov je možné zohľadniť už priamo v rozpočte a objem prostriedkov alokovaných do rezervy je tak vysoký, že by pokryl 3 % valorizáciu platových taríf z kolektívneho vyjednávania.

Sociálne veci a podpora zamestnanosti – Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

V zmysle § 149 ods. 5 Zákonníka práce požadujeme rozpočtovať zvýšené finančné prostriedky v kapitole Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR aj na úhradu nákladov vzniknutých výkonom odborovej kontroly nad bezpečnosťou a ochranou zdravia pri práci (ďalej aj „BOZP“). V zmysle zákona tieto náklady uhrádza štát, pričom pre rok 2021 došlo k ich zníženiu z dôvodu plánovaného 10 % šetrenia výdavkov, ktoré sa nie úplne odráža v návrhu RVS. Keďže v roku 2021 sa čelilo bezprecedentnej situácii spojenej s pandémiou COVID-19, bolo pochopiteľné, že sa pristúpilo k viacerým kompromisom s cieľom udržať najmä zamestnanosť a verejné financie. V súčasnosti však uvádzame, že bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci sa v čase pandémie ukázala ako kľúčová a je nevyhnutné investovať do nej adekvátne finančné prostriedky.

Ďalej uvádzame, že okrem uvedenej redukcie úhrad, v predchádzajúcich rokoch nedošlo k výraznému navýšeniu prostriedkov na úhradu nákladov vzniknutých výkonom odborovej kontroly nad BOZP, pričom v priebehu rokov dochádzalo k postupnému zvyšovaniu prevádzkových nákladov, ktoré nedokážeme ovplyvniť.

Finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu SR poukazované KOZ SR, budú použité na úhradu nákladov pre zabezpečenie výkonu odborovej kontroly nad stavom bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Uvedené finančné prostriedky sú využívané v zmysle rozpočtových pravidiel a príslušných pokynov Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR a budú vedené, tak ako doposiaľ na samostatnom finančnom účte KOZ SR.

KOZ SR je jedným z dôležitých sociálnych partnerov, ktorý je zaviazaný aj plnením úloh vyplývajúcich zo „Stratégie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci Slovenskej republiky na roky 2021 až 2027 a program jej realizácie na roky 2021 – 2023“. Táto úloha v oblasti BOZP bola pripravená v nadväznosti na predpokladané zámery, ciele a nástroje stratégie Európskej únie v oblasti BOZP. Sme presvedčení, že je potrebné všemožne podporiť realizáciu preventívnych a ochranných opatrení v oblasti BOZP, čo sa musí stať trvalou súčasťou zlepšovania všeobecnej kultúry práce, pracovného prostredia a ochrany života a zdravia pri práci. Oblasť bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci má byť súčasťou aj celoživotného vzdelávania zamestnancov a zástupcov zamestnancov, ale i manažérov. Pre plnenie týchto zámerov je potrebné vytvoriť aj adekvátne finančné zázemie.

Doprava a bývanie

1. Železnice Slovenskej republiky (ďalej len „ŽSR“)

Navrhované finančné prostriedky na rok 2022 vo výške 264 mil. €, na zabezpečenie zmluvy o prevádzkovaní železničnej infraštruktúry (ďalej len „ZPŽI“) zo ŽSR sa znížili oproti rozpočtu 2021. Následne na ďalšie roky sa plánuje ich znižovanie (2023 – 251 mil. € a v roku 2024 už len 239 mil. €) Upozorňujeme, že v roku 2021 dochádza k dofinancovaniu ŽSR (viac rokov opakované po sebe) schválenou zmenou rozpočtu z toho dôvodu, že finančné prostriedky ŽSR nestačia na zabezpečenie ZPŽI, ako aj na „odloženú“ (zanedbanú) údržbu a obnovu železničnej infraštruktúry, aby bola v prvom rade zachovaná bezpečnosť a plynulosť už aj tak nízkej kvality železničnej infraštruktúry. Výška dotácie v návrhu rozpočtu nezohľadňuje ani primerané zvýšenie miezd zamestnancov ŽSR vzhľadom na zvyšujúcu sa infláciu a očakávané zdražovanie cien energií v roku 2022. Z uvedených dôvodov požadujeme navýšiť finančné prostriedky na rok 2022. Chceme veriť, že nové podmienky ZPŽI, ktoré majú byť nastavené „transparentne“ zabezpečia systémové financovanie a rozvoj ŽSR.

2. Železničná spoločnosť Slovensko, a. s. (ďalej len „ZSSK“)

Navrhovaný príjem zo štátneho rozpočtu na rok 2022 vo výške 330 mil. € pre ZSSK sa celkovo zvyšuje oproti rozpočtu 2021. Následne v ďalších rokoch sa znižuje (2023 – 302 mil. € a v roku 2024 na 290 mil. €). V navrhovanej výške finančných prostriedkov rozpočtu na rok 2022 (znižovanie dotácie v nasledujúcich rokoch) nevidíme snahu štátu mobilizovať verejnú

osobnú dopravu (zvýšiť priemer kilometrov na občana v železničnej doprave), ako aj zvýšenie objednaných kilometrov cez nový plán dopravnej obsluhy. Podľa nášho názoru výška dotácie v návrhu rozpočtu nezohľadňuje ani primerané zvýšenie miezd zamestnancov ZSSK vzhľadom na zvyšujúcu sa infláciu a očakávané zdražovanie cien energií v roku 2022. Z uvedených dôvodov požadujeme navýšiť finančné prostriedky na rok 2022.

3. Železničná nákladná doprava

Veríme, že štát má záujem, ale aj záväzok, aby sa preprava tovarov presúvala z ciest na železniciu. ŽSR zo sumy na ZPŽI poskytuje nákladným dopravcom „zľavu“ za prístup k železničnej infraštruktúre. Táto suma sa za posledné roky viac krát upravovala z toho dôvodu, že nákladní dopravcovia vyčerpávajú určenú výšku finančných príspevkov pred uplynutím konca roka. Slovenská republika sa zaviazala, že budeme podporovať presun prepravy tovarov z ciest na železnice. Na napĺňanie tohto záväzku navrhujeme podstatné zvýšenie tejto „zľavy“. Budúcnosť v nákladnej železničnej doprave vidíme aj v podpore nákladných dopravcov formou podpory JVZ (jednotné vozové zásielky), tak ako ju podporujú okolité štáty.

4. Cestná infraštruktúra

Výdavky na investície do dopravnej infraštruktúry na rok 2022 predstavujú 1,71 mld. €, z toho 696 mil. € z prostriedkov EÚ, 111 mil. € zo zdrojov spolufinancovania zo štátneho rozpočtu, 722 mil. € zo zdrojov štátneho rozpočtu rozpočtovaných v kapitole Ministerstva dopravy a výstavby SR (ďalej aj „MDV SR“) a Všeobecnej pokladničnej správy (ďalej aj „VPS“) a 177 mil. € zo zdrojov Nástroja na prepájanie Európy (CEF) a vlastných zdrojov Národnej diaľničnej spoločnosti, a. s., Železníc SR, Železničnej spoločnosti Slovensko, a. s. Uvedenými výdavkami sa zabezpečí financovanie výstavby ciest I. triedy, diaľnic a rýchlostných ciest, nadradenej cestnej siete formou PPP projektov, modernizácia železničnej infraštruktúry, obnova mobilných prostriedkov a modernizácia verejnej osobnej dopravy.

Prioritou v prevádzke cestnej infraštruktúry je oprava ciest I. triedy vzhľadom na ich zlý stav (až 40 % ciest I triedy je v nevyhovujúcom stave) a potrebu zabezpečiť základný dopravný štandard.

Vzhľadom na pretrvávajúce problémy s výstavbou, opravou a údržbou cestnej siete od roku 2021, pribúdajúcim zdražovaním vstupných tovarov, KOZ SR žiada zabezpečiť dostatok finančných prostriedkov na zabezpečenie týchto úloh.

5. Slovenská správa ciest – platy zamestnancov a zamestnanosť SSC

Slovenská správa ciest (ďalej aj „SSC“) ako samostatná rozpočtová organizácia zriadená MDV SR je nositeľom koncepcie rozvoja cestnej siete na Slovensku, dopravného plánovania, ako i technického rozvoja. Zabezpečuje prípravu a výstavbu ciest I. triedy a na dobu prechodnú (do dokončenia výstavby) aj vybraných diaľničných privádzačov. Zabezpečuje vykonávanie a priamo vykonáva údržbu, opravy a správu cestnej siete, s ohľadom na hospodárnosť, plynulosť a bezpečnosť dopravy.

V návrhu rozpočtu pre rok 2022 naďalej pretrváva stav, kedy nie je riešený stav zamestnancov (chýba v priemere viac ako 100 zamestnancov) a finančné prostriedky na platy zamestnancov sú značne poddimenzované. SSC od svojho vzniku do dnešného dňa pravidelne zápasí s problémami súvisiacimi s rozpisom záväzných limitov na platy, odvody, bežné transfery a počet zamestnancov.

Plánovaný rozpis počtu zamestnancov (310) a pribúdajúce úlohy je nutné riešiť zabezpečením dostatočných finančných prostriedkov a kvalitných zamestnancov. KOZ SR **zásadne nesúhlasí s každoročným znižovaním počtu zamestnancov pri pribúdaní úloh.**

KOZ SR zásadne nesúhlasí s návrhom rozpočtu a žiada rozpočtovať – zabezpečiť finančné prostriedky na realizáciu nárokov zamestnancov, a to:

- pre možnosť zamestnávateľa **vyplatiť zamestnancom odmeny za kvalitné plnenie pracovných povinností**, t. j. požiadavky na navýšenie finančných prostriedkov na mzdy a odvody pre zamestnancov SSC na tento motivačný účel;
- na navýšenie finančných prostriedkov na mzdy a odvody pre **novoprijatých zamestnancov SSC**;
- **zabezpečenie nárokov vyplývajúcich z kolektívnych zmlúv.**

V nadväznosti na vyššie uvedené žiadame navýšiť počet zamestnancov o 100 osôb a rozpočtované prostriedky na platy a odvody cca 7 mil. € navýšiť o 3,0 mil. €.

6. Letecká doprava

V oblasti civilného letectva sú rozpočtované výdavky na roky 2022 až 2024 každoročne vo výške 6 mil. €. Uvedená suma finančných prostriedkov nie je dostatočná, nezodpovedá skutočným potrebám jednotlivých letísk a nenapĺňa potreby pokrytia nákladov zo strany štátu v súlade so zákonom č. 143/1998 Z. z. o civilnom letectve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (letecký zákon) a to na zabezpečenie poskytovania služieb súvisiacich s odbavovaním letov oslobodených od odplát, na bezpečnostnú ochranu letísk a výkon záchranných hasičských služieb.

KOZ SR zásadne nesúhlasí s uvedeným návrhom a podporuje požiadavku jednotlivých letísk o ďalšie navýšenie limitu na bežné transfery a to o 6 000 tis. €.

V záujme zabezpečenia bezpečnej prevádzky letísk a služieb je potrebné rozpočtovať a zabezpečiť kapitálové transfery na bezpečnostnú ochranu letísk, výkon záchranných a hasičských služieb na letisku a investície do letiskovej infraštruktúry (investičná pomoc) a bežné transfery na prevádzku letiskovej infraštruktúry (prevádzková pomoc) v súlade s požiadavkami a potrebami letísk každoročne cca 60 000 tis. €.

Túto požiadavku odôvodňujeme predovšetkým tým, že **skutočné a nárokovateľné prostriedky budú nutne riešené aj v roku 2022**, na základe požiadaviek letísk a MDV SR, zo strany štátu v priebehu roka **nesystémovými rozpočtovými opatreniami**. Tento postup má však nielen **negatívny vplyv** na chod a rozvoj letísk (nepravidelný a neistý prísun finančných prostriedkov), ale predovšetkým **na zamestnanosť, pracovné podmienky zamestnancov, ako aj samotné kolektívne vyjednávanie kolektívnych zmlúv**. Preto žiadame rozpočtovať finančné prostriedky vo výške a v súlade so zabezpečením úloh vyplývajúcich pre letiskové spoločnosti z leteckého zákona.

7. Letecká doprava – Dopravný úrad

Dlhodobo upozorňujeme na nedostatok zamestnancov, a preto žiadame túto otázku s definitívnou platnosťou doriešiť, a to navýšením počtu zamestnancov o 42 zamestnancov so zodpovedajúcimi osobnými nákladmi na platy a odvody.

8. Rozvoj bývania

Na rok 2022 sú celkové rozpočtované výdavky na **rozvoja bývania na rok 2022 vo výške 313 mil. €**, a to na dotácie na podporu rozvoja bývania, na príspevok na zateplenie rodinného domu, na príspevok na rodinný dom s takmer nulovou potrebou energie, na štátnu prémie k stavebnému sporeniu, na štátny príspevok a štátny príspevok pre mladých k hypotekárnym úverom poskytnutým pred 1. januárom 2018 a na úvery poskytované prostredníctvom Štátneho fondu rozvoja bývania (ďalej aj „ŠFRB“) a na správu fondu.

Výdavky na túto oblasť na rok 2022, v porovnaní so schváleným rozpočtom na rok **2021**, sú rozpočtované vo vyššej výške o **25,4 mil. €**, a to najmä z dôvodu zvýšenia výdavkov **Štátneho fondu rozvoja bývania** (celkom sú výdavky ŠFRB na rok 2022 rozpočtované vo výške 280 mil. €).

KOZ SR zásadne nesúhlasí s návrhom a žiada navýšiť rozpočet nielen v súlade s Programovým vyhlásením vlády, ale predovšetkým v súlade s potrebami obyvateľov, mladých rodín, rozvoja regiónov atď. aj na ostatné tituly podpory na rozvoj bývania. Tie sú rozpočtované len na 33 mil.€, preto žiadame ich navýšenie o **cca 84 mil. €** s cieľom podporiť výstavbu a obnovu bytového fondu – na obstaranie nájomných bytov vrátane technickej vybavenosti k týmto bytom a na poskytnutie príspevku na zateplenie rodinných domov a na náhradné nájomné byty.

3. Závěry a odporúčania

Všetky pripomienky uvedené v stanovisku KOZ SR majú charakter zásadných pripomienok.

KOZ SR berie predložený návrh RVS na vedomie s uvedenými zásadnými pripomienkami.

KOZ SR žiada zapracovanie uvedených zásadných pripomienok a až následne odporúča návrh RVS na ďalšie legislatívne konanie.